

Integriteitsbeleid

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart

10 september 2018

1 Inleiding

In het kader van een beheerste en integere bedrijfsvoering heeft het bestuur van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Rijn- en Binnenvaart (hierna: het fonds) een integriteitsbeleid vastgesteld.

In de bestuursvergadering van 10 september 2018 is dit beleid voor het laatst vastgesteld (herzien).

1.1 Doelstelling van het beleid

Doelstelling van het integriteitsbeleid is het stimuleren dat het fonds en de aan het fonds verbonden personen op alle niveaus handelen in overeenstemming met maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen in het algemeen, met de specifieke waarden en normen die gelden voor het fonds in het bijzonder en uiteraard met de toepasselijke (toezicht)wet- en regelgeving.

Een fonds en de aan het fonds verbonden personen worden als integer beschouwd, als zij zich houden aan de relevante (toezicht)wet- en regelgeving en ethische standaarden. Inbreuk daarop, dan wel de schijn daarvan, kan tot financiële schade maar vooral ook tot reputatieschade leiden.

Het integriteitsbeleid van het fonds is erop gericht om integriteitsrisico's tot een voor het fonds acceptabel niveau terug te brengen en zo snel mogelijk adequate maatregelen te kunnen nemen mocht zich (een kans op het ontstaan van) een integriteitsrisico voordoen. Dit geldt zowel voor de eigen organisatie als voor uitbestedingsrelaties en overige tegenpartijen.

1.2 Relatie missie, visie en strategie

De missie van het fonds betreft het uitvoeren ten behoeve en in opdracht van werkgevers en werknemers in de Rijn- en Binnenvaart van de verplicht gestelde pensioenregeling. De visie van het fonds is het realiseren van een geïndexeerd pensioen, bij een beperkte en vastgesteld maximale kans op korting van de nominale pensioenrechten.

Van deze missie en visie is een strategie afgeleid waarbij het verlies van vertrouwen bij rechthebbenden, werkgevers en/of sociale partners wordt aangemerkt als zeer ongewenst. Integriteitkwesties kunnen als zodanig het vertrouwen ernstig schaden.

1.3 Relatie met governance

Met governance wordt bedoeld het systeem waarmee het fonds wordt bestuurd: de structuren, de verdeling van taken en bevoegdheden, het beleid en de processen en interne controlefuncties. Een goede governance draagt bij aan het adequaat en tijdig identificeren en beheersen van risico's, waaronder ook risico's op het gebied van integriteit.

Van pensioenfondsen wordt verwacht dat zij de taken en verantwoordelijkheden voor het opstellen, aanpassen, implementeren en evalueren van het integriteitsbeleid duidelijk hebben belegd. In hoofdstuk 3 wordt dit nader uitgewerkt.

1.4 Reikwijdte van het beleid en sancties

In beginsel zijn alle personen die werkzaam zijn voor het pensioenfonds verbonden personen en is dit integriteitsbeleid op hen van toepassing. Het pensioenfonds heeft de volgende personen als verbonden personen aangemerkt:

- a. Een bestuurslid van het fonds
- b. Een lid van de raad van toezicht van het fonds
- c. Een lid van het verantwoordingsorgaan van het fonds
- d. Een extern lid van een commissie van het fonds
- e. Een medewerker van het bestuursbureau
- f. Een andere persoon die als zodanig zijn aangewezen door het bestuur of die behoren tot een groep personen die als zodanig is aangewezen door het bestuur.

Een medewerker van een organisatie waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed, is geen verbonden persoon, tenzij deze als zodanig op basis van lid f van dit artikel door het bestuur is aangewezen. De organisatie waaraan het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed moet beschikken over een gedragscode, die ten minste gelijkwaardig is aan die van het fonds.

1.5 Sancties

Het door de verbonden persoon in strijd handelen met het integriteitsbeleid wordt beschouwd als een ernstige inbreuk op het vertrouwen dat het fonds in de verbonden persoon moet kunnen stellen. Een dergelijk handelen kan reden zijn tot het opleggen van een sanctie, afhankelijk van de ernst van de schending en afhankelijk van de aard van de relatie tussen verbonden persoon en fonds, zoals bijvoorbeeld:

- een waarschuwing aan verbonden persoon;
- het ongedaan maken van het door de verbonden persoon behaalde voordeel;
- ontslag van de verbonden persoon uit zijn functie bij het fonds;
- een melding van de schending aan:
  - het voltallig bestuur;
  - de benoemende of voordragende organisatie met een aanbeveling ten aanzien van eventuele daaraan te verbinden gevolgen;
  - - De Nederlandsche Bank of de Autoriteit Financiële Markten of indien van toepassing het Dutch Securities Institute.

Het voorgaande laat onverlet een vordering tot schadevergoeding en/of aangifte bij de justitiële autoriteiten.

1.6 Relevante wet- en regelgeving

Het integriteitsbeleid is onder meer gebaseerd op wet- en regelgeving. Het gaat daarbij in het bijzonder om de Pensioenwet (Pw) en de Wet op het financieel toezicht (Wft), de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en de Sanctiewet 1977 (Sw), inclusief daarop gebaseerde besluiten en regelingen. De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) houden toezicht op de naleving van deze wet- en regelgeving. De norm van een beheerste en integere bedrijfsvoering is voor pensioenfonds wettelijk verankerd in artikel 143 Pw. Op grond van artikel 19 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds (Besluit FTK) draagt een fonds zorg voor een systematische analyse van integriteitsrisico's. Aan de hand van deze risicoanalyse stelt het fonds een integriteitsbeleid vast en draagt het zorg voor de uitvoering daarvan. Met deze wetgeving is beoogd dat fondsen voorkomen dat ze betrokken raken bij handelingen die tegen de wet ingaan en/of maatschappelijk onbetamelijk zijn.

Dit document bevat als onderdeel van het integriteitsbeleid ook de procedures en maatregelen met betrekking tot het tegengaan van belangenverstreming als bedoeld in artikel 20 van het Besluit FTK.

2 Het beleid

2.1 Beschrijving van het beleid

Onder integriteitsrisico wordt verstaan het gevaar voor aantasting van de reputatie van het pensioenfonds of bedreiging van het vermogen of resultaat van het pensioenfonds als gevolg van een ontoereikende naleving van maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen in het algemeen en specifieke waarden en normen die gelden voor het fonds in het bijzonder door aan het fonds verbonden personen.

Positief geformuleerd is een integere organisatie een organisatie waarin bestuurders en andere verbonden personen verantwoordelijkheid aangaan om, binnen de kaders van wet- en regelgeving en met inventief gebruik van professionele expertise, een optimale bijdrage te leveren aan het fonds en zijn deelnemers, de samenleving en haar individuele burgers.

Negatief geformuleerd is een integere organisatie een organisatie die geen wetten overtreedt en die vrij is van corruptie, fraude, belangenverstrengeling en andere vormen van ongewenst gedrag dat in strijd is met het ongeschreven recht geldend in het maatschappelijk verkeer.

Het bestuur acht de financiële en niet-financiële gevolgen (met name reputatieschade) van integriteitsrisico's belangrijk. Gezien de missie en visie van het fonds is het verlies van vertrouwen bij rechthebbenden, werkgevers(verenigingen) en/of werknemers(verenigingen) ongewenst en wenst het bestuur integriteitsrisico's te beperken door middel van beheersmaatregelen.

Aan de hand van thema's worden de mogelijke verschijningsvormen (scenario's) periodiek geïdentificeerd en geanalyseerd. Uit de risicoanalyse blijkt of het fonds (grotere) integriteitsrisico's loopt, en zo ja welke. Gegeven de vastgestelde bruto risico's en de risicobereidheid worden, indien nodig, noodzakelijke beheersmaatregelen vastgesteld.

Integriteitsrisico's kunnen behalve de bestuurlijke organisatie ook betrekking hebben op de organisaties waaraan het fonds taken heeft uitbesteed. Concreet betreft dit met name de externe vermogensbeheerders en de pensioenuitvoerder. Het bestuur voorziet hierin door op verschillende beleidsgebieden, zoals het uitbestedingsbeleid en het beleggingsbeleid, de (beheersmaatregelen van) integriteitsrisico's te benoemen. Aanvullend neemt het bestuur beheersmaatregelen ten aanzien van resterende integriteitsrisico's, met name door het hanteren (en controleren van de naleving van) de gedragscode en de incidenten- en klokkenluidersregeling.

De effectiviteit van de beheersmaatregelen die het fonds heeft getroffen is hoog: de bruto risico's worden door de maatregelen gereduceerd tot lage restrisico's die het fonds acceptabel acht.

2.2 Onderbouwing van het beleid

2.2.1 Overwegingen, uitgangspunten en criteria

Belangenverstrengeling en maatschappelijk onbetamelijk gedrag zijn volgens het bestuur de grootste integriteitsrisico's. Andere integriteitsrisico's zoals corruptie, fraude en voorwetenschap zijn op voorhand minder waarschijnlijk. Maar een grondige en systematische analyse van alle risico's is belangrijk voor het treffen van adequate beheersmaatregelen.

Het bestuur acht, gegeven de organisatie en het beleid van het fonds, met name de niet-financiële gevolgen (reputatieschade) van de integriteitsrisico's relevant. Op verschillende beleidsgebieden, zoals het uitbestedingsbeleid, het beleggingsbeleid en het selectiebeleid, wordt voorzien in beheersmaatregelen van integriteitsrisico's. Gezien de missie en visie van het fonds is het verlies van vertrouwen bij rechthebbenden, werkgevers en sociale partners ongewenst en wenst het bestuur integriteitsrisico's te beperken door middel van beheersmaatregelen.

2.2.2 Beschrijving van aanpak en werkwijze

Aan de hand van integriteitsthema's worden door het bestuur mogelijke verschijningsvormen (scenario's) geïdentificeerd. Vervolgens wordt de kans bepaald dat een risico zich voor kan doen en de impact die dat kan hebben op het pensioenfonds. Dit resulteert in het bruto risico. Aan de hand van de risicohouding wordt bepaald welke beheersmaatregelen nodig zijn om het bruto risico te verminderen. Het risico dat resteert is het netto risico. Het bestuur beoordeelt tot slot of het netto risico past binnen de risicohouding en of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn.

2.2.3 Risicoanalyse

2.2.3.1 Risico-identificatie

De eerste stap is zo concreet mogelijk bepalen welke risico's zich in de praktijk van het fonds kunnen voordoen. Voor iedere risicoanalyse geldt dat het fonds vooraf duidelijk vaststelt wat de

scope is van de risicoanalyse (in dit geval integriteit), wat de relevante interne en externe bronnen (waaronder wet- en regelgeving) zijn en wie de betrokken partijen zijn, of op wie de analyse betrekking heeft. Het fonds onderscheidt de volgende categorieën integriteitsrisico's:

- Belangenverstremgeling
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag
- Corruptie
- Cybercrime
- Marktmanipulatie
- Fiscale fraude
- Fraude
- Witwassen
- Terrorismefinanciering
- Handel met voorwetenschap (insidersregeling)
- Omzeiling sanctieregelgeving

Belangenverstremgeling

Belangenverstremgeling duidt op een situatie waarbij een persoon meerdere belangen dient die een zodanige invloed op elkaar kunnen uitoefenen dat het belang van het fonds in het geding komt. Het pensioenfonds dient te waarborgen dat bestuurders (waaronder ook de leden van de organen belast met toezicht op het beleid en beoordelen van het beleid) alsmede medewerkers en personen die in opdracht van het pensioenfonds werkzaamheden verrichten juist omgaan met belangenconflicten en dat deze personen geen misbruik en oneigenlijk gebruik maken van informatie of zaken die aanwezig zijn bij het pensioenfonds. Het risico is dat de reputatie en/of de financiële positie van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg belangenverstremgeling.

Maatschappelijk onbetamelijk gedrag

Onbetamelijk gedrag zijn handelingen welke maatschappelijk gezien ontoelaatbaar en/of onbetamelijk zijn zoals het aanvaarden van (dure) relatiegeschenken en uitnodigingen voor (kostbare) reizen en evenementen van (zakelijke) relaties. Het risico is dat door dit gedrag de reputatie en/of de financiële positie van het pensioenfonds wordt beïnvloed.

Corruptie

Corruptie is het politieke, sociale of economische verschijnsel waarbij iemand in een machtspositie ongeoorloofde gunsten verleent in ruil voor wederdiensten of als vriendendienst. Er is onderscheid tussen publieke en private corruptie, (al naar gelang de omgekochte persoon een positie bij de overheid of bij een onderneming heeft) en tussen actieve en passieve corruptie (de aangestelde die zich laat betalen om zijn macht of bevoegdheid foutief aan te wenden versus de persoon die steekpenningen betaalt). Corruptie kan de reputatie en de financiële positie van het fonds raken.

Cybercrime

Computercriminaliteit in brede zin betreft misdrijven waarbij computers of netwerken een rol spelen. Computercriminaliteit in enge zin betreft misdrijven die niet zonder tussenkomst of gebruik van computers of netwerken gepleegd kunnen worden. Ook cybercrime kan de reputatie en de financiële positie van het fonds raken.

De kans dat het fonds getroffen wordt door criminaliteit met ICT als middel en doelwit. Het bestuur heeft besloten dit risico te behandelen in de IT risicoanalyse.

Marktmanipulatie

Het beïnvloeden van gereguleerde financiële markten door acties van het fonds. Er zijn geen realistische scenario's die verdere bespreking behoeven. Gereguleerde markten zijn door een fonds met de omvang van het onderhavige niet te beïnvloeden.

Fiscale Fraude

Het bewust verlagen van de belastingdruk van het fonds op legale (ontwijking) of illegale wijze (ontduiking).

Er zijn geen realistische scenario's die verdere bespreking behoeven.

Er kunnen wel fouten worden gemaakt in de toepassing van de belastingwetgeving (bijvoorbeeld op BTW gebied), maar dat valt niet onder de risicodefinitie.

Fraude

Fraude is een vorm van bedrog; de zaken worden anders voorgesteld dan ze zijn, door op papier of digitaal een onjuiste weergave te geven van de werkelijkheid. Het wetboek van strafrecht kent een aantal artikelen dat op vormen van bedrog betrekking heeft. Eén ervan is het misdrijf: oplichting. Fraude is zichzelf dan wel anderen onrechtmatig bevoordelen ten laste van een derde(n) door misbruik van vertrouwen. Het risico bestaat dat door fraudeleuze handelingen de reputatie en de financiële belangen van het pensioenfonds worden geschaad.

Witwassen en terrorismefinanciering

Het risico dat schade ontstaat als gevolg van (ongewilde) betrokkenheid bij witwassen door klanten, relaties, tussenpersonen dan wel eigen personeel of als gevolg van (ongewilde) betrokkenheid met natuurlijke en/of rechtspersonen die zich bezighouden met (het financieren van) terrorisme of criminaliteit. Schade kan zowel betrekking hebben op de reputatie, financiële schade voor het fonds en/of schade door optreden door de bevoegde autoriteiten (boetes).

Omzeilen sanctiewetgeving

Het risico dat door het omzeilen van sanctiewetgeving de reputatie en de financiële positie van het pensioenfonds worden geschaad. Sanctiemaatregelen zijn politieke instrumenten die worden ingezet als reactie op schendingen van onder andere het internationaal recht of de mensenrechten. Onder de Nederlandse Sanctiewetgeving is het verboden om bij te dragen aan elke ondersteuning van een activiteit of transactie van een gesanctioneerd persoon, entiteit of land. Dit betekent bijvoorbeeld controleren of deelnemers, verzekeren of uitkeringsgerechtigden voorkomen op een van de (internationale) sanctielijsten.

Handel met voorwetenschap

Het risico op schade voor het fonds doordat bestuurders (waaronder ook leden van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan) en/of medewerkers en personen die in opdracht van het pensioenfonds werkzaamheden verrichten, misbruik maken van voorkennis over ontwikkelingen. Onder misbruik vallen effectentransacties waarbij gebruik wordt gemaakt van verkregen voorkennis.

2.2.3.2 Risico score

Het bestuur geeft aan elk risicoscenario een kwalificatie "Hoog, Laag of Middel". De kwalificatie volgt uit een kans (Laag=1, Middel=2, Hoog=3) maal impact (Laag=1, Middel=2, Hoog=3) score. Een score kleiner dan of gelijk aan 2 heeft als resultaat een risicokwalificatie "Laag". Een score van 6 of hoger heeft een risicokwalificatie "Hoog". De scores 3, 4 en 5 resulteren in een kwalificatie "Middel".

Het bestuur heeft op verschillende beleidsgebieden, zoals het uitbestedingsbeleid en het beleggingsbeleid, (strategische) keuzes gemaakt waardoor bepaalde verschijningsvormen van integriteitsrisico's zich niet (kunnen) voordoen. Deze risicoscenario's worden wel onderkend maar de kans of de impact van deze scenario's, en daarmee de score, wordt dan op 0 gesteld.

Leidraad voor het bestuur bij bepalen van de kans

- Hoog = Waarschijnlijk: Doet zich waarschijnlijk het komend jaar voor dan wel heeft zich het afgelopen jaar voorgedaan
- Middel = Mogelijk: Kan zich de komende 1 – 3 jaar voordoen dan wel heeft zich de afgelopen 3 jaar voorgedaan
- Laag = Onwaarschijnlijk: Doet zich waarschijnlijk niet binnen de komende 3 jaar voor dan wel heeft zich de afgelopen 3 jaar niet voorgedaan

Leidraad bij bepalen van de impact

- Hoog = Verlies meer dan € 100 K en/of hoge reputatieschade (meer dan een maal per kwartaal negatieve berichtgeving, meer dan één bevinding van de compliance officer met melding aan DNB).
- Middel = Verlies meer dan € 0 en minder dan € 100 K en/of gemiddelde reputatieschade (minder dan een maal per kwartaal negatieve berichtgeving, meer dan één bevinding van de compliance officer zonder melding aan DNB).
- Laag = geen verlies en geen reputatieschade (geen negatieve berichtgeving en geen bevindingen van de compliance officer).

2.2.3.3 Risicoanalyse (kans * impact)

De kwetsbaarheid van het fonds wordt bepaald door vast te stellen wat de kans is dat het (bruto) risicoscenario zich voordoet en wat dan de schade (impact) zal zijn. Met het oog op de risicobereidheid wordt per scenario beoordeeld of het risico door de beheersmaatregelen voldoende wordt gereduceerd.

In paragraaf 2.2.3.6 zijn de uitkomsten van de risicoanalyse van juni 2018 in detail weergegeven. Uit de uitgevoerde risicoanalyse blijkt dat de grootste bruto integriteit risico's zijn:

- Corruptie.
- Belangenverstremgeling.
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag

2.2.3.4 Beheersmaatregelen

Gegeven de kwetsbaarheid van het fonds, de vastgestelde bruto risico's en de risicobereidheid bepaalt het bestuur de beheersmaatregelen. In paragraaf 2.2.3.6 zijn de beheersmaatregelen per risicoscenario benoemd.

Beheersmaatregelen gericht op de integriteit van medewerkers en personen die in opdracht van het pensioenfonds werkzaamheden verrichten zijn onderdeel van het uitbestedingsbeleid en het beleggingsbeleid. Voor bestuurders (waaronder ook de leden van de organen belast met toezicht op het beleid en beoordelen van het beleid) zijn de belangrijkste maatregelen:

- de gedragscode en
- de incidenten- en klokkenluidersregeling;

Gedragscode

De gedragscode van het fonds bepaalt voor alle aan het fonds verbonden personen de normen en gaat in op onder meer het vermijden van conflicten en belangenverstremgeling. Het bestuur heeft een compliance officer aangesteld om controle uit te oefenen op de naleving van de gedragscode. Iedere verbonden persoon dient jaarlijks of bij het niet langer verbonden zijn aan het pensioenfonds een verklaring van naleving van de gedragscode te ondertekenen.

Incidenten- en Klokkenluidersregeling

Het fonds beschikt over een incidenten- en klokkenluidersregeling op grond waarvan iedere verbonden persoon die een (dreigend) incident constateert dit onverwijld moet melden aan het bestuursbureau of de (vice-)voorzitter. De voorzitter en vice-voorzitter beoordelen de melding en bepalen of sprake is van een incident. De incidenten- en klokkenluidersregeling biedt tevens de mogelijkheid om (dreigende) incidenten te melden bij de vertrouwenspersoon (de compliance officer. De compliance officer besluit na eigen onderzoek of mogelijk sprake is van een incident en deelt dit schriftelijk mee aan de voorzitter en de vice-voorzitter en indien mogelijk aan de melder. Indien blijkt dat er sprake is van een incident (met inbegrip van een datalek dat kwalificeert als incident) dan meldt de (vice-)voorzitter dit onverwijld aan DNB. Dat geldt ook voor incidenten in de organisatie van een uitbestedingsrelatie.

Het fonds heeft als onderdeel van de incidentenregeling een beperkte invulling gegeven aan een klokkenluidersregeling. Er kan een anonieme melding aan de compliance officer worden gedaan, waarbij de procedure voor de incidentenregeling wordt gevolgd.

Aanvullend geldt dat specifieke maatregelen en bepalingen in het beloningsbeleid, in het beleggingsbeleid, in het uitbestedingsbeleid, bij de werving- en selectie alsmede de noodprocedure en de statuten bijdragen aan het beheersen of uitsluiten van de integriteitsrisico's. Een aantal specifieke maatregelen die binnen genoemde beleidsgebieden zijn gedefinieerd wordt hierna kort beschreven.

Dubbel functies

Indien een bestuurslid van mening is dat er sprake kan zijn van een (schijn van) belangenverstremgeling op een bepaald onderwerp, dan meldt de betreffende bestuurder dit voorafgaande aan het bespreken van dit onderwerp. Hiermee wordt het voor het bestuur duidelijk dat de betreffende bestuurder naast het belang van het fonds ook mogelijk nog een ander belang heeft (dubbelfunctie). Het bestuur kan in bepaalde situaties besluiten om het betreffende bestuurslid te vragen om geen gebruik te maken van zijn of haar stemrecht. De betreffende

bestuurder kan, eventueel in overleg met het bestuur, er ook voor kiezen om niet aanwezig te zijn bij het bespreken van het betreffende onderwerp of aanwezig te zijn als toehoorder.

Beloningsbeleid

Met de naleving van de "Principes voor beheerst beloningsbeleid" zijn solidariteit, integriteit en nakomen van de verplichtingen van het pensioenfonds jegens belanghebbenden van het pensioenfonds gediend. In het kader hiervan kan het bestuur een Verklaring inzake beheerst beloningsbeleid afgeven en van uitbestedingspartijen ook een dergelijke verklaring vragen. Dit om handelen naar aanleiding van financiële prikkels te voorkomen.

Specifieke maatregelen en bepalingen bij de beleggingen

Het pensioenfonds onthoudt zich van het doen van beleggingen die verboden zijn op grond van het (inter-)nationale recht, strafbare of moreel verwerpelijke gedragingen bevorderden, in onmiddellijk verband staan met de schending van mensenrechten of fundamentele vrijheden en/of niet passen in haar beleid op het gebied van Verantwoord Beleggen.

Specifieke maatregelen en eisen bij uitbesteding en selectie

Aan uitbesteding van werkzaamheden is voor het fonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur heeft daarom in het uitbestedingsbeleid maatregelen vastgesteld met betrekking tot de beheersing van deze risico's, waaronder:

- Het bestuur heeft vastgesteld welke werkzaamheden niet kunnen worden uitbesteed.
- Bij besluitvorming omtrent uitbesteding beoordeelt het bestuur of de relevante bepalingen van de gedragscode van de uitbestedingsrelatie voldoen aan de gedragscode van het fonds.
- Het pensioenfonds waarborgt een effectief en objectief proces bij het selecteren van externe partijen aan wie processen of activiteiten worden uitbesteed.
- De uitbestedingsrelatie voldoet, voor zover relevant, aan criteria zoals het beschikken over ISAE 3402 verklaring type II of daaraan gelijkwaardige certificeringen, een gedragscode, een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling en een beloningsbeleid dat in overeenstemming is met de daarvoor geldende wet- en regelgeving en vergunningen.
- In de uitbestedingsovereenkomst wordt in ieder geval geregeld hetgeen bij of krachtens de Pw wordt voorgeschreven en worden bepalingen opgenomen over voorschriften op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens en andere vertrouwelijke gegevens alsmede de beveiliging van de bestanden van het pensioenfonds, de toegang tot deze bestanden en de in verband daarmee afgegeven en af te geven autorisaties.
- Vastlegging van werkzaamheden en (nakomen van) afspraken in een service level agreement.

2.2.3.5 Effectiviteit beheersmaatregelen (netto risico)

De effectiviteit van de beheersmaatregelen is hoog. In het onderstaande overzicht zijn de uitkomsten van de integrale risicoanalyse van juni 2018 per scenario weergegeven.

Uit deze risicoanalyse blijkt dat de bruto risico's door de genomen beheersmaatregelen nagenoeg geheel worden teruggebracht tot een netto risico dat laag is.

Het fonds acht het restrisico acceptabel.

2.2.3.6 Overzicht van risico's, beleid en maatregelen na SIRA van 28 juni 2018

Risico's	Kans	Impact	Bruto Risico	Risico acceptatie	Beheersing ¹	Netto risico	Risico acceptatie
Belangenverstrengeling (nevenfuncties)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Tone at the top (Jaarlijks actualiseren en evalueren van de) gedragscode Collectieve besluitvorming binnen het bestuur Melding in kader gedragscode is vast agendapunt bestuursvergadering Beleid dubbele petten Vooraf goedkeuring nevenfunctie Melden nevenfuncties aan CO Jaarlijkse uitvraag door CO	Laag	Acceptabel
Belangenverstrengeling (uitnodigingen en geschenken)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Tone at the top (Jaarlijks actualiseren en evalueren van de) gedragscode Collectieve besluitvorming binnen het bestuur Uitbestedingsbeleid Melding in kader gedragscode is vast agendapunt bestuursvergadering Regels inzake aannemen van geschenken en uitnodigingen Toetsen uitbestedingspartijen op gelijkwaardige gedragscode	Laag	Acceptabel
Belangenverstrengeling (privé relaties)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Tone at the top (Jaarlijks actualiseren en evalueren van de) gedragscode Collectieve besluitvorming binnen het bestuur Uitbestedingsbeleid	Laag	Acceptabel

¹ Indien bij 'beheersing' een beleidsdocument genoemd staat, worden de beheermaatregelen bedoeld die vermeld staan in het betreffende beleidsdocument.

					Melding in kader gedragscode is vast agendapunt bestuursvergadering Verbod op financiële belangen in (mogelijke) contractspartijen Beleggingsbeleid Jaarlijkse uitvraag van CO Beleggingsbeleid		
Maatschappelijk onbetamelijk gedrag	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel		Laag	Acceptabel
Corruptie (gunsten)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Uitbestedingsbeleid Tone at the top (Jaarlijks actualiseren en evalueren van de) gedragscode Klokkenluiders- en incidentenregeling	Laag	Acceptabel
Corruptie (beloningen)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Tone at the top Beleggingsbeleid Risicomanager Functiescheiding adviseur VB Onafhankelijk toezicht custodian (Jaarlijks actualiseren en evalueren van de) gedragscode Klokkenluiders- en incidentenregeling	Laag	Acceptabel
Fraude (manipulatie bankrekeningnummers)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Procuratieregeling Contractuele afspraken uitbestedingspartijen ISAE verklaring uitbestedingspartijen Risicorapportages uitbestedingspartijen	Laag	Acceptabel
Fraude (misleiding i.r.t. waardering van beleggingstitels)	Hoog	Hoog	Hoog	Niet acceptabel	Toetsing bestuurders vooraf Tone at the top Beleggingsbeleid Risicomanager Functiescheiding adviseur VB Contractuele afspraken met VB	Laag	Acceptabel

					Onafhankelijk toezicht custodian (Jaarlijks actualiseren en evalueren van de) gedragscode Klokkenluiders- en incidentenregeling		
Fraude (uitbetaling aan fictieve personen)	Hoog	Middel	Middel	Niet acceptabel	Contractuele afspraken uitbestedingspartijen ISAE verklaring uitbestedingspartijen Risicorapportages uitbestedingspartijen Automatische GBA controles Attesta de Vita	Laag	Acceptabel
Witwassen	Laag	Middel	Laag	acceptabel	Uitbestedingsbeleid Beleid inzake contante premiebetaling	Laag	Acceptabel
Terrorismedinanciering	Middel	Hoog	Middel	Niet acceptabel	Uitbestedingsbeleid Beleggingsbeleid	Laag	Acceptabel
Handel met voorwetenschap	Laag	Laag	Laag	Acceptabel	Alle algemene maatregelen genoemd in het onderdeel belangenverstrengeling Gedragscode	Laag	Acceptabel
Omzeiling sanctieregelgeving (personen)	Laag	Middel	Laag	Acceptabel	Uitbestedingsbeleid Screening van deelnemers en organisaties aan sanctielijsten	Laag	Acceptabel
Omzeiling sanctieregelgeving (ondernemingen)	Laag	Middel	Laag	Acceptabel	Uitbestedingsbeleid Screening organisaties aan sanctielijsten Beleggingsbeleid	Laag	Acceptabel

2.3 Evaluatie van het beleid

Gezien de missie en visie van het fonds is het verlies van vertrouwen ongewenst. Het bestuur acht (de gevolgen van) de integriteitsrisico's relevant. Gegeven de kwetsbaarheid op sommige onderdelen en de risicobereidheid zijn beheersmaatregelen noodzakelijk.

Essentieel is dat het bestuur op verschillende beleidsterreinen, met name het uitbestedingsbeleid en het beleggingsbeleid, (strategische) keuzes heeft gemaakt waardoor bepaalde verschijningsvormen van integriteitsrisico's zich niet (kunnen) voordoen. Aanvullend zijn specifieke en algemene beheersmaatregelen (gedragscode, incidenten- en klokkenluidersregeling) vastgesteld.

Met het oog op het belang van integriteitsrisico's voor het fonds evalueert het bestuur het integriteitsbeleid periodiek. Hierbij kan het bestuur gebruik maken van SWOT (interne analyse van sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen) en PEST (externe analyse van politieke, sociale economische en technische factoren) analyses.

Het integriteitsbeleid wordt eens per jaar aan de hand van een integriteitsrisicoanalyse geëvalueerd en indien noodzakelijk bijgesteld. Daarbij wordt bekeken of de scenario's (verschijningsvormen) nog actueel zijn en of andere scenario's (verschijningsvormen) zich voordoen.

Aangezien specifieke maatregelen, bepalingen en eisen bij uitbesteding en bij de beleggingen mede van invloed zijn op de integriteitsrisico's houdt het bestuur bij de evaluatie rekening met wijzigingen in:

- het uitbestedingsbeleid: het bestuur voert minimaal eens per twee jaar een analyse van de uitbestedingsrisico's uit en past het uitbestedingsbeleid en de beheersmaatregelen aan als de uitkomsten van de analyse daartoe aanleiding geven; en
- het beleggingsbeleid: op grond van de ALM-analyse stelt het bestuur, in principe voor een periode van drie tot vijf jaar, zijn beleggingsbeleid vast en het bestuur stelt jaarlijks een beleggingsplan op, waarin een concreet plan van aanpak voor het komende kalenderjaar wordt opgenomen.

3 Taken, verantwoordelijkheden, monitoring en rapportage

3.1 Taken en verantwoordelijkheden

3.1.1 Verantwoordelijkheden

- **Bestuur**
Het bestuur is verantwoordelijk voor het gehele beleid.

Portefeuillehouders / beleggingscommissie
De portefeuillehouders / beleggingscommissie hebben geen mandaat om beslissingen te nemen. De portefeuillehouders / beleggingscommissie zijn verantwoordelijk voor de rapportage en monitoring binnen hun portefeuille, de inbreng van agendaonderdelen en het informeren van het bestuur over hun portefeuille / commissie.
- **Directeur**
De directeur voert het dagelijkse management en is verantwoordelijk voor de uitvoering van de strategie en het beleid van het pensioenfonds alsmede voor de uitvoering van de bestuursbesluiten.
- **Compliance officer**
De compliance officer is aangesteld om controle uit te oefenen op de naleving van de gedragscode. Op grond van de incidenten- en klokkenluidersregeling kan een (dreigende) incident aan de compliance officer worden gemeld. In dat geval besluit de compliance officer na eigen onderzoek of er mogelijk sprake is van een incident en deelt hij dit besluit schriftelijk mee aan de voorzitter en de vice-voorzitter en indien mogelijk aan de melder.
- **Verbonden personen**
Iedere verbonden persoon die een (dreigend) incident constateert is gehouden dit onverwijld te melden aan de (vice-)voorzitter of het bestuursbureau. Een verbonden persoon kan ook besluiten een (dreigend) incident te melden aan de vertrouwenspersoon (de compliance officer).

Het aanvaarden van een nevenfunctie door een verbonden persoon is toegestaan na goedkeuring door de voorzitter (toetsing gedragscode) en na melding aan de compliance officer.

Een verbonden persoon is verplicht elk (potentieel) tegenstrijdig belang met het fonds, integriteitsrisico of reputatierisico voor het fonds te melden aan de compliance officer. Pogingen van een zakelijke relatie tot beïnvloeding dienen eveneens onmiddellijk te worden gemeld.

Iedere verbonden persoon is desgevraagd gehouden alle informatie aan de compliance officer te verschaffen in het kader van de strikte naleving van de gedragscode.

3.1.2 Taken

Het integriteitsbeleid wordt door het bestuur bekend gemaakt aan de verbonden personen. Bij de aanvang van hun functie worden de gedragscode en de incidenten- en klokkenluidersregeling uitgereikt. Verbonden personen accepteren de gedragscode door ondertekening bij de aanvang van hun functie en jaarlijks of bij het niet langer verbonden zijn aan het pensioenfonds door ondertekening van de nalevingsverklaring.

Het bestuur controleert of de gedragscode van de uitbestedingsrelaties verbonden aan het pensioenfonds minimaal gelijk is aan de gedragscode van het fonds.

De voorzitter en de vicevoorzitter beoordelen een incidentmelding en bepalen of sprake is van een incident (toetsing incidentenregeling). Indien de voorzitter en de vicevoorzitter van mening zijn dat er sprake is van een incident, brengt de voorzitter de compliance officer en het bestuur op de hoogte. Voor een incidentmelding aan de compliance officer geldt dat de

compliance officer na eigen onderzoek besluit of mogelijk sprake is van een incident. De compliance officer deelt dit schriftelijk mee aan de voorzitter en de vice-voorzitter en indien mogelijk aan de melder.

Indien blijkt dat er sprake is van een incident (met inbegrip van een datalek dat kwalificeert als incident) dan meldt de (vice-)voorzitter dit onverwijld aan DNB. Dat geldt ook voor incidenten in de organisatie van een uitbestedingsrelatie.

De voorzitter is belast met de afhandeling van zaken met een dusdanig spoedeisend karakter, dat de afhandeling daarvan niet kan wachten tot de eerstvolgende bestuursvergadering. De voorzitter legt hierover verantwoording af aan het bestuur. Onderwerpen waarover een beslissing genomen dient te worden, brengen de portefeuillehouders in bij de bestuursvergaderingen. De portefeuillehouders zorgen eveneens voor de afhandeling van bestuursbesluiten met betrekking tot hun portefeuille.

Het bestuur heeft de uitvoerende taken gedelegeerd aan het bestuursbureau van het pensioenfonds. Het bestuursbureau vervult verder een coördinerende en regisserende rol en adviseert en ondersteunt het bestuur bij het ontwikkelen van beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen rond wet- en regelgeving. Tevens ondersteunt het bestuursbureau het verantwoordingsorgaan bij de vervulling van zijn taken en voert het bestuursbureau het secretariaat van het pensioenfonds.

3.2 Monitoring en rapportage

3.2.1 Risicomanagement rapportage

Ieder kwartaal rapporteert de risicomanager aan het bestuur door middel van een dashboard over de status per risico (groen, oranje of rood) en de verandering ten opzichte van de vorige rapportage. De beoordeling van de status van het risico is gebaseerd op een normenkader met tolerantiegrenzen dat het bestuur opstelt. In iedere bestuursvergadering wordt het onderwerp risicomanagement geagendeerd om te bepalen of actuele ontwikkelingen impact hebben op de geïdentificeerde risico's en/of beheersmaatregelen.

3.2.2 Rapportage en monitoring inzake gedragscode en incidentenregeling

De rapportage en monitoring inzake gedragscode en incidentenregeling is gericht op de risicocategorieën belangenverstremming, maatschappelijk onbetamelijk gedrag, interne en externe fraude, witwassen en terrorismefinanciering.

In de opdracht van het bestuur aan de compliance officer (het compliance programma van het fonds) is beschreven op welke wijze compliance monitoring plaatsvindt en hoe daarover gerapporteerd wordt. De compliance officer geeft in zijn (jaarlijkse) rapportage onder andere aan of er meldingen zijn gedaan ten aanzien van nevenfuncties, of er meldingen zijn gedaan van relatiegeschenken boven de norm, of er meldingen zijn gedaan van oneigenlijke beïnvloeding, of er meldingen van (potentiële) belangenconflicten zijn gedaan en of alle verbonden personen de (jaarlijkse) verklaring van naleving van de gedragscode hebben ondertekend.

Meldingen van incidenten worden geregistreerd in een incidentenregister, dat wordt bijgehouden door het bestuursbureau. Voortgang van de afhandeling van incidenten wordt in een vergadering van het bestuur gemeld. Er wordt een rapportage voor bestuur opgesteld en de compliance officer ontvangt een afschrift hiervan. De compliance officer heeft desgevraagd inzage in het incidentenregister.

3.2.3 Rapportage en monitoring van de uitbestedingsrelaties

De rapportage en monitoring van de uitbestedingsrelaties (bijvoorbeeld pensioenbeheer, vermogensbeheer) is gericht op de performance van de uitbestede werkzaamheden, maar omvat ook integriteitsrisico's in de categorieën belangenverstremming, maatschappelijk onbetamelijk gedrag, corruptie, cybercrime, fiscale, interne en externe fraude, witwassen en terrorismefinanciering en omzeiling van sanctiewetgeving.

De werking en de kwaliteit van het interne beheerssysteem van de uitbestedingsrelaties wordt periodiek gecontroleerd. Tekortkomingen worden aan eindverantwoordelijken binnen de uitbestedingsrelaties gerapporteerd. Rapportage vindt plaats aan het gehele pensioenfondsbestuur.

Het bestuur monitort en evalueert periodiek of de wijze waarop de uitbestede bedrijfsprocessen en -activiteiten worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken.

Deze monitoring en evaluatie gebeuren door monitoring van de periodieke SLA-rapportage van de uitbestedingsrelaties, monitoring van de ISAE-3402 rapportage van de uitbestedingsrelaties; het beoordelen van het verslag en de verklaring van de waarmerkend actuaire van het fonds (bevindingen prudent person), het beoordelen van het verslag en de verklaring van de accountant van het fonds, periodiek overleg tussen de uitbestedingsrelaties en het bestuur en monitoring door periodieke audits en site visits bij de uitbestedingsrelaties.

3.2.4 Rapportage en monitoring toezichthouder

Bij een aantal onderwerpen is beschreven wanneer en op welke wijze wordt gerapporteerd aan de toezichthouder. Voor situaties waarin in ieder geval aan de toezichthouder gerapporteerd dient te worden gelden onderstaande richtlijnen:

- aangifte van een incident bij justitiële autoriteiten wordt overwogen of is gedaan;
- het voortbestaan van het pensioenfonds wordt bedreigd of zou kunnen worden bedreigd;
- er is sprake van een ernstige tekortkoming in de opzet en werking van de maatregelen ter bevordering of handhaving van een integere bedrijfsvoering door het fonds;
- mede gelet op verwachte publiciteit behoort rekening gehouden te worden met ernstige schade aan de reputatie van het pensioenfonds;
- de ernst, de omvang of de overige omstandigheden van het incident in aanmerking genomen, behoort de toezichthouder in verband met haar toezichtstaak redelijkerwijs geïnformeerd te worden.

3.2.5 Communicatie en publicatie

Een aantal documenten van het fonds is via de website van het pensioenfonds beschikbaar:

- Verklaring beleggingsbeginselen
- Beleid verantwoord beleggen
- Gedragscode
- Incidenten- en klokkenluidersregeling
- Uitbestedingsbeleid
- Integriteitsbeleid

4 Bekendmaking beleid

Het bestuur draagt er zorg voor dat iedere nieuwe verbonden persoon bij infunctietreding de beschikking heeft over het integriteitsbeleid van het fonds. Een gewijzigd of nieuw vastgesteld integriteitsbeleid wordt schriftelijk aan alle personen op wie het beleid van toepassing is gecommuniceerd. Daarnaast wordt het integriteitsbeleid op de website van het fonds gepubliceerd.

5 Inwerkingtreding en wijziging

Dit integriteitsbeleid treedt in werking op 10 september 2018 en vervangt eerdere versies. Het integriteitsbeleid kan nadien uitsluitend worden gewijzigd door het bestuur.

Bijlage Cyclus integraal risicomanagement

Dit conform het proces zoals beschreven in het Beleidsdocument Integraal Risicomanagement.

